



Koloni keresztút

Balassi Bálint felvidéki reneszánsz költőnk az 1570-es években imígyen szól sorstársaihoz a végvárok és a végvári vitézek életét leíró versében: „Vitézek! mi lehet ez széles föld felett szebb dolog az végeknél?” Korunk magyar végvárai a nyelvhatáron lévő, illetve azon túlra eső nyelvszigeteink. Felvidéken az ilyen szlovák–magyar nyelvhatár mögé eső magyar nyelvszigetre, északi magyar végvárra szeretném barangoltatni az olvasót. Megközelíteni a tisztelt olvasónak a modern idők magyar végvári létének sanyarú szépségét, a jelen kori magyar végek forgandó sorsát, mely élethelyzetek által, hús-vér emberek révén ad új életszagú tartalmat Balassi 450 éve írt verssorának. „Vitézek! mi lehet ez széles föld felett szebb dolog az végeknél...”

Beborult egű vasárnap délután fogadta március 6-án a Nyitra városától 12 kilométerre lévő Kolon falu templomdombjához érkező híveket. Jómagam busszal érkeztem Gímesről édesapámmal a barslédeci és gímesi hívek társaságában a szomszédos Kolon ősi Árpád-kori templomához a keresztúti ájtatosságra. A kora tavaszi halovány zöld mezők és barnás hegyek fölött szélesen elhúzódó súlyos felhőtömegek Krisztus urunk keresztre feszítésének Szentírásban megírt hangulatát idézték. A koloni templompart aljához érkezve a koloni templomdombot a borús idő hatására joggal érezhettük akár a szentföldi Koponyahegynek, a Golgotának is. Széles emelkedő vezet fel a helyi hiedelem szerint Szent István királyunk rendelkezésére épített templomhoz.

Ezt szegélyezve alulról fölfelé sorjáznak a négy éve felállított keresztút kőoszlop állomásai. Akár a történelem előtti korok emberei által emelt, égnek meredő kőbálványok – a menhirek – úgy szegélyezik a keresztút állomásai a majd ezeréves templom bejáratához vezető utat. A keresztútra lassan gyülekező koloni, gímesi, barslédeci, zsérei, csitári, nagycétényi, berencsi és

más zoborvidéki falvak hívei az ájtatosság komolyságának áldoztak elcsendesedésükkel a böjti ünnepi öltözkűkkel.

Miközben várakoztunk a keresztút kezdésére és vártuk a többi hívő érkezését, a falvak hívei az élet zoborvidéki rendje s módja szerint a böjti elcsendesedés komolyságában is találgatni kezdték, mi lehet vajon a más falubeliekkel. Miért nem érkeznek? A barslédeciek a nagycétényiek késését a „Cétényke” (a Nagycétényen átfolyó sovány vizű patak) áradásával magyarázták. „Sorompót kaptak a vasútná’!” – mondja az egyik öblös hangú lédeci, mire mosolyognak a többiek, mert arrafele vonat közel s tova nem jár. Egy gímes atyafi azzal kontrázik a barslédecieknek, hogy biztos „viszik a létrát”.

Ezzel a megjegyzéssel a gímesiek mindig is a lédeciek egyszeri természetére szerettek utalni, mivelhogy a lédeciek szélteben vitték a létrát a grófi erdőn keresztül és így a létra útjába eső fákat ki kellett vágják, ami miatt a lédeciek csak nagyon lassan haladhattak. Ám igazság szerint nem a lédeciek egyszerisége, de a furfangja búvott meg a létrahordás fortélyá mögött, mivel az így útba eső kivágott fát hazavihették a grófi erdőből. A gímesiek arra pedig, hogy a „létravivés” fortélyát átlássák, már nem voltak eléggé furfangosak. Ezért a lédecieknek az imígyen megszerzett fáért a gímesiektől kijárt a szólás: Viszi a létrát, mint a lédeciek. Illetve megy, mint a lédeciek. Érdekesség, hogy e szólásmondás messze, más magyar vidéken is ismert és a távolabbi szlovákság ajkán is tapasztaltam élni e mondást, és mindenhol a lédeciekkel említik, de sehol sem ismerik eredetét. A keresztút alkalmával újra e szólás forrásánál lehettem, s éreztem, tudtam, hogy otthon vagyok.

E vidéken, Zoboralján a nép a Magyar Királyság megalapításától ezer éven keresztül egész máig töretlenül a katolikus hitet vallja. Ezen nem változtatott a tatárjárás, a törökdülés és a kereszténység felekezetekre oszlása sem. A genius loci – a hely szelleme – mely a koloni templomdombot övezi az ájtatosságra érkező hívek vallásosságával, csak erősödni tudott. A hívek ősi viseletformái az élő veretes tájszólásban őszinte szívvel elhangzó zoborvidéki böjti népének, az ájtatosságot vezető Márk atya nyílt tekintetű, tisztalelkű személye, együttesen tették méltóságteljessé e ritka hitéleti alkalmat. Habár csupán néhány esztendővel ezelőtt épült a koloni keresztút és kezdődhettek el a keresztúti ájtatosságok, a koloni templomdomb imával átítatott földje és a vidék magyar népének ősi jellege páratlan élményben részesítheti a tiszta lelkű nyílt tudatú, arra érdemleges ide érkezőt.

A negyedik alkalommal megtartott keresztúti ájtatosság a környék magyar falvainak hangsúlyos megmozdulásává kezd válni. Zoboralja az elszlovákosítástól legnagyobb mértékben sújtott tájegységünk Felvidéken. A koloni keresztút az egyetlen olyan magyar nyelven folyó hitéleti megmozdulás Zoboralja mai területén, mely a többi zoborvidéki magyar falvak híveit is

idevonzza, összehozza. Ezért fontos és lényeges e keresztút számunkra. Reméljük minél több zoboraljai magyar számára is azzá válik, és gyermekét, unokáját kézen fogva idevezeti, hogy az aprók is részesüljenek ezen őszinte hitéleti megmozdulásban. Az ősi hittől vezérelve két tizenkét év körüli, viseletbe öltözött csitári kislány is részt vett az ájtatosságon, kik megszólításomra emígyen válaszoltak: „Nem tudom magyaró.”

Csitár falu magyar közösségének szomorú sorsát ismerve számomra nem meglepő módon. Az ő vallomásuk szerint azért érkeztek e magyar nyelvű ájtatosságra a szomszédos Csitárból, és öltöztek magyar eleik viseletébe, mert ilyen módon akartak imádkozni és az Istennel lenni. A lányok viselettel keretezett alakjában, arcuk fehérségében, őszinte szelíd megnyilvánulásukban a gyermeki hitbuzgóság szent tisztasága volt érzékelhető. A koloni keresztút spirituális ereje azon pillanatban a lényükön át sugárzott felénk.

Bizonyosan Kolonban is találkozni hétköznapi nehézségekkel, emberi gyarlóságokkal, de a keresztúti ájtatosság élő, lüktető példáján érzékelhetjük, hogy Kolonban a falu magyar híveinek igénye találkozott a polgármester közösségi szerepvállalásának és Márk atya egyházközségi szerepvállalásának céljaival. Fehér holló ritkaságú jelenség ez Zoboralján s Felvidéken egyaránt. Kolon falu lakosságának és Balkó Róbertnek, Kolon község polgármesterének példaértékű magatartása a falu magyar jellegének éltetésében, magyar életének fenntartásában követésre méltó példa nemcsak Zoboralján, de jól ismerve a hazai viszonyokat, egész Felvidéken is.

A keresztúti ájtatosságok kezdetéről kérdeztük Balkó Róbertet, Kolon község polgármesterét. „A keresztutat 2013-ban sikerült létrehozunk. Ez egy közös gondolatnak a végeredménye volt végső soron. Hiszen a keresztút alapgondolata megfogalmazódott, akkor megbeszéltük a helyi atyával és aztán persze szakemberekhez fordultunk, hogyan lehetne kivitelezni egy ilyen keresztutat. Aztán amikor ez a gondolat már papírra is vetődött, akkor megszólítottuk az itt élő embereket, lakosokat, lakosainkat, vállalkozókat, hogy az anyagi költségekbe szálljanak be, ezenkívül volt egy adakozás is a lakosság, illetve hívők részéről.

Végső soron gondolom azt, amit létrehozunk Zoboralján bárhol, az mindig egy kicsit a településen kívül a tágasabb régiót is szolgálja. Ez a gondolat is így született meg anno. A 2013-as év a zoboraljai települések számára egy fontos év, hiszen sok település írásos említésének a 900. évfordulóját ünnepelték meg abban az évben. Ilyen szimbolikus üzenete is van. Attól az évtől aztán ez a keresztút valójában a hívőké, a mienk és bárki, aki ide ellátogat közénk, mindenki használhatja. Aztán ebből mikor lett ilyen zoboraljai megmozdulás, a hagyományörzők mikor vették használatba a keresztutat? Az első ilyen jellegű megmozdulás talán két éve volt. Akkor volt a hagyományörzőknek az első ilyen részvétele.”

Gyurász Márk atya, koloni plébános ekképpen szólt a keresztútról: „Négy éve vagyok itt, és amikor négy éve ide kerültem akkor megszólított a Csemadok, hogy szervezhetnénk itt egy ilyen keresztutat. Pont akkor készült el ez a kinti keresztutunk. Én természetesen örültem ennek az ötletnek és fogadtam. Tehát őtőlük jött az ötlet, mi pedig a helyet adtuk. Belekapcsolódtunk. Már akkor is úgy volt, hogy minden helyről jöttek. Nem tudom, hogy annyira mondhatjuk-e, hogy ez most egy központi keresztút, de nagyon jó helyen van. Nagyon szép, úgyhogy olyan ideális, hogy fölfele lehet haladni a templom felé. A szimbolikája megvan.”

Márk atyával arról is beszélgettünk, hogy a fiatalabb generációk és a gyermekek beszervezését a keresztúti ájzatosságba mennyire tartja fontosnak. „Itt vannak előttünk például Csitárból a lányok, még soha nem voltak népviseletbe beöltözve és ők kérték, hogy ha lesz alkalom, nem lehetne-e nekik is beöltözni. Hát és így sikerült az asszonyokkal, a Mária légiósok Csitárból segítettek. Kerítettek nekik ruhát, beöltöztették őket és elhozták. És vannak itt többen is fiatalok, gyerekek, akik úgy segítenek. Szerintem van igény. Nem tömegesen, de vannak, akik érdeklődnek.”

Arra, hogy mennyire fontos ez a keresztút a magyarság számára, a magyar megmaradás számára itt nálunk Zoboralján, plébános atya röviden, de velősen csak ennyit mondott: „Minden ima nagyon fontos. Ha együtt imádkozunk, akkor együtt is maradunk, ezért olyan fontos, hogy közösen tudjunk imádkozni.”

Jancsó Badacs Károly